

Tutkimus

Ville Pitkänen & Jussi Westinen

Tietopaketti ministerisalkkujen jakautumisesta ja hallituskoalitioista 1987–2019

Tarkastelussa

Taustaksi: Salkkujaon perusteita (s. 3–4)

1. Iän, sukupuolen ja koulutuksen vaikutus salkkujakoon (s. 5–13)
2. Ministerien taustat ja salkkujako puolueittain (s. 14–25)
3. Ministerisalkkujen alueellinen jakautuminen (s. 26–35)
4. Hallituspohjat (s. 36–47)

Lisätietoja aineistosta ja koodauksesta (s. 48–51)

- Analyysit perustuvat ministerien taustatiedoista koodattuun tilastoaineistoon (N=222)

Taustaksi: Salkkujaon perusteita 1/2

Puolueet päättävät itsenäisesti ministerilistoistaan, mutta puolueiden käytännöissä on eroja:

- puheenjohtajavetoinen menettely vs. äänestäminen ministerinimistä (puoluehallitus, eduskuntaryhmä)

Puolueiden sisäisessä salkkujaossa otetaan huomioon lukuisia potentiaalisten ministereiden taustoihin liittyviä tekijöitä:

- Asema puolueessa: puheenjohtajuudet, varapuheenjohtajuudet, eduskuntaryhmän puheenjohtajuudet
- Senioriteetti eli aiempi kansanedustajakokemus (kokemuksen korostaminen, palkitseminen, henkilösuhteet)
- Tulevaisuuden potentiaali (strateginen valinta: uusien kasvojen nostaminen politiikan eturiviin, henkilösuhteet)
- Henkilökohtainen vaalimenestys (äänikuninkaat ja -kuningattaret → toisaalta poikkeuksellisenkaan suuri äänisaalis ei ole taannut ministerisalkkua)

Taustaksi: Salkkujaon perusteita 2/2

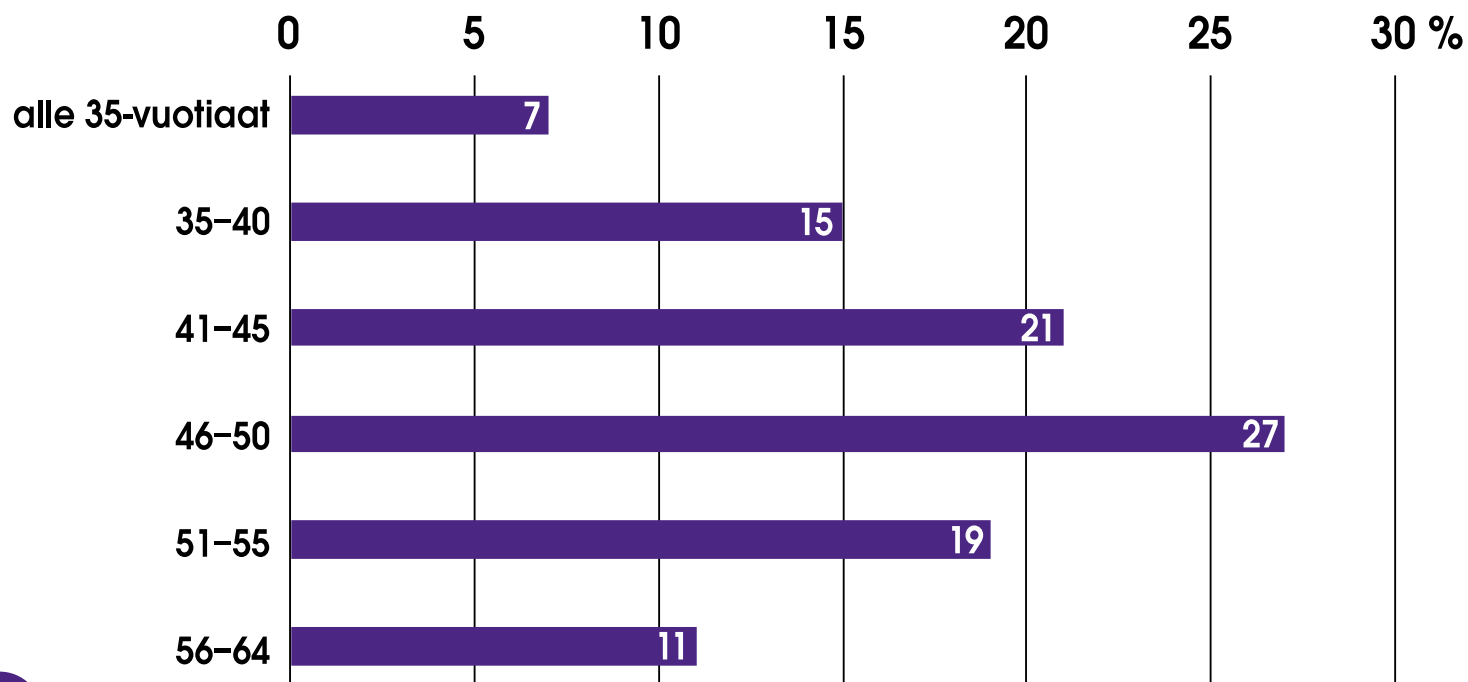
- Asiantuntemus (aiemmat valiokuntatehtävät, valiokuntien puheenjohtajuudet, ammattitausta ja työkokemus, koulutus jne.)
- Henkilökohtaiset ominaisuudet (neuvottelutaidot, henkilösuhteet, puolueen sisällä nautittu luottamus, yleisesti nautittu luottamus, näytöt politiikasta jne.)
- Puolueiden sisäiset jännitteet, ideologiset sävyerot ja kilpailuasetelmat
- Sukupuoli → pyrkimys sukupuolten väliseen tasapainoon ministerivalinnoissa
- Ikä → ministeriksi eri-ikäisiä poliitikkoja
- Maantiede → pyrkimys siihen, että ministereitä tulisi monipuolisesti eri vaalipiireistä ja maakunnista

1

**län, sukupuolen ja koulutuksen
yhteys salkkujakoon**

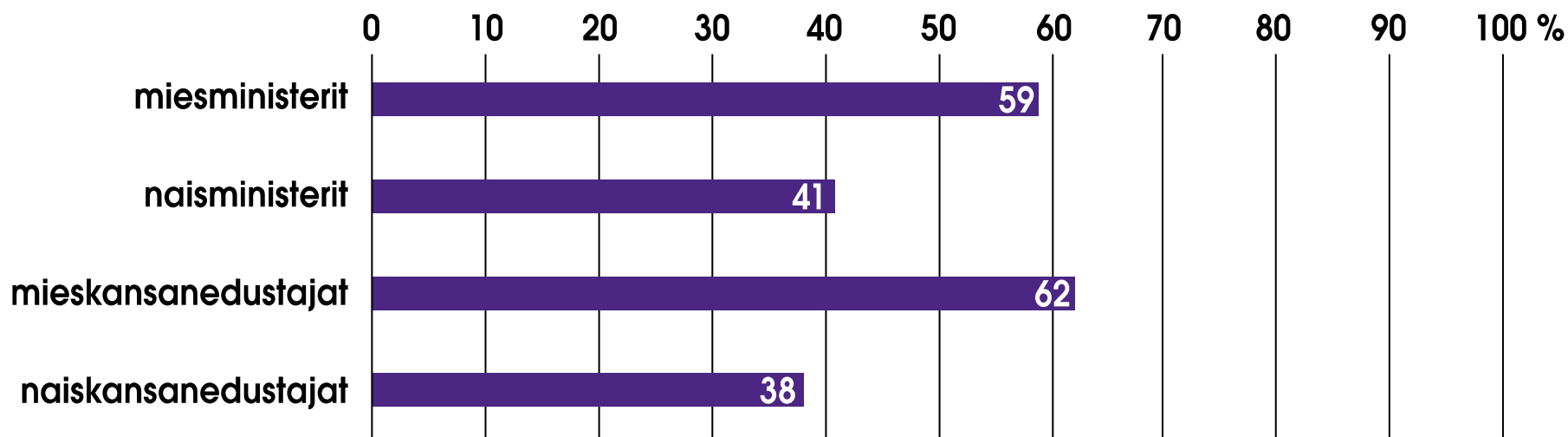
Ministeriksi tullaan keskimäärin 46-vuotiaana

Ministerin ikä hänen ottaessaan vastaan ministerin toimen 1987–2019
(ikäryhmittäin %)

Ministerien sukupuolijakauma hyvin lähellä kansanedustajien sukupuolijakaumaa

Ministerien ja kansanedustajien sukupuolijakauma 1987–2019 (%)

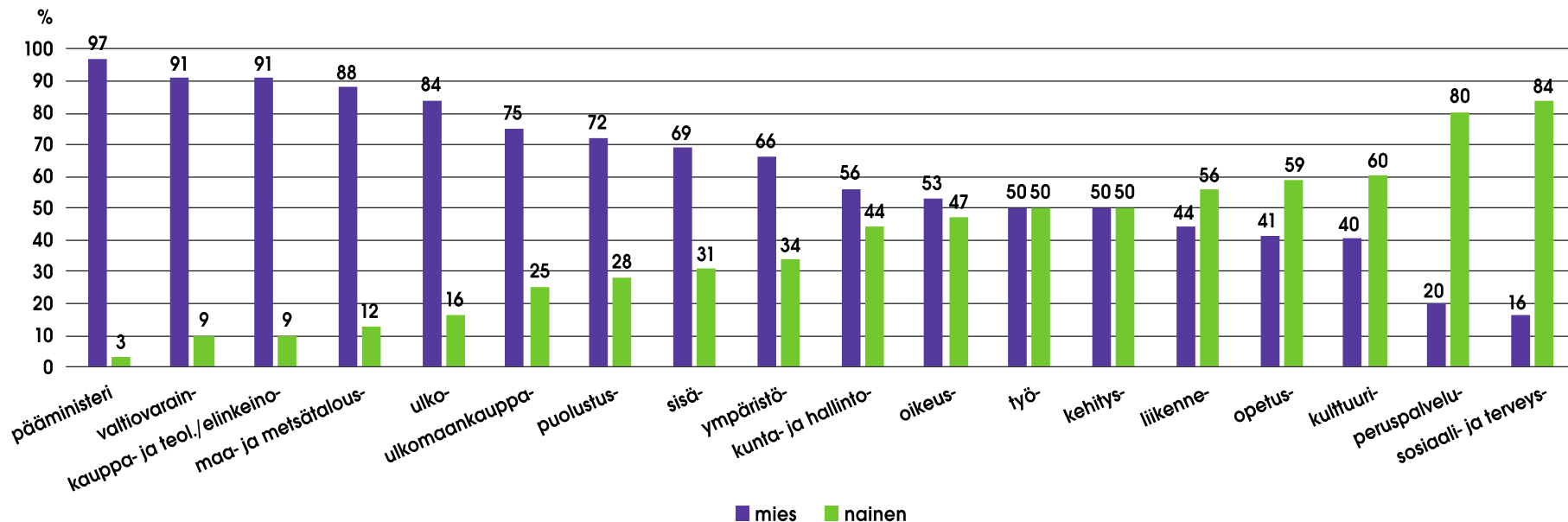

Ministerien sukupuolijakauma muuttui tasaisemmaksi 2000-luvulla, Sipilän hallitus otti takapakkia

- Holkerin hallituksessa naisministereitä oli vajaa kolmannes (29 %)
- Vanhasen (I & II) sekä Kataisen hallituksissa nais- ja miesministereitä oli lähes yhtä monta
- Sipilän hallituksessa oli naisministereitä noin kolmannes

Salkkujako on voimakkaasti sukupuolittunut

Ministerivuosien jakautuminen sukupuolen ja ministerisalkun mukaan 1987–2019 (%)

Tutkimus

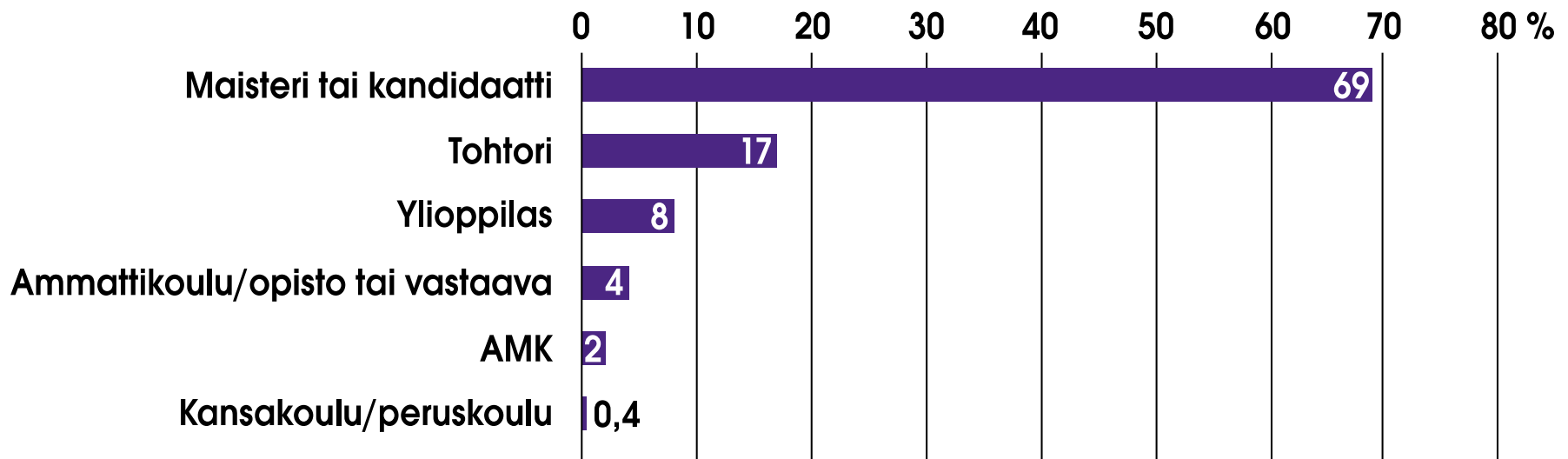
Naiset dominoivat sosiaali- ja terveys- sekä peruspalveluministereiden salkkuja, ”painavimmat” salkut lähes aina miesten hallussa

- Tarkastelujaksolla (1987-2019) pääministerin, valtiovarainministerin, kaupp- ja teollisuus/elinkeinoministerin, maa- ja metsätalousministerin sekä ulkoministerin salkut ovat olleet yli 80 prosenttia ajasta miehillä
- Sosiaali- ja terveysministerinä on ollut 27 vuoden ajan nainen ja 5 vuoden ajan mies
- Peruspalveluministerin salkku on ollut 16 vuotta naisella ja 4 vuotta miehellä
- Myös opetus-, kulttuuri- ja liikenneministerit ovat olleet voittopuolisesti naisia
- Nykyisistä ministeripesteistä työministeriys on ollut kaikkein sukupuolineutraalein: 16 vuotta miesten hallussa ja 16 vuotta naisten hallussa
- Sukupuolella ei ole vaikutusta ministerikauden keston: sekä miehiä että naisia ollut ”pätkäministereinä”

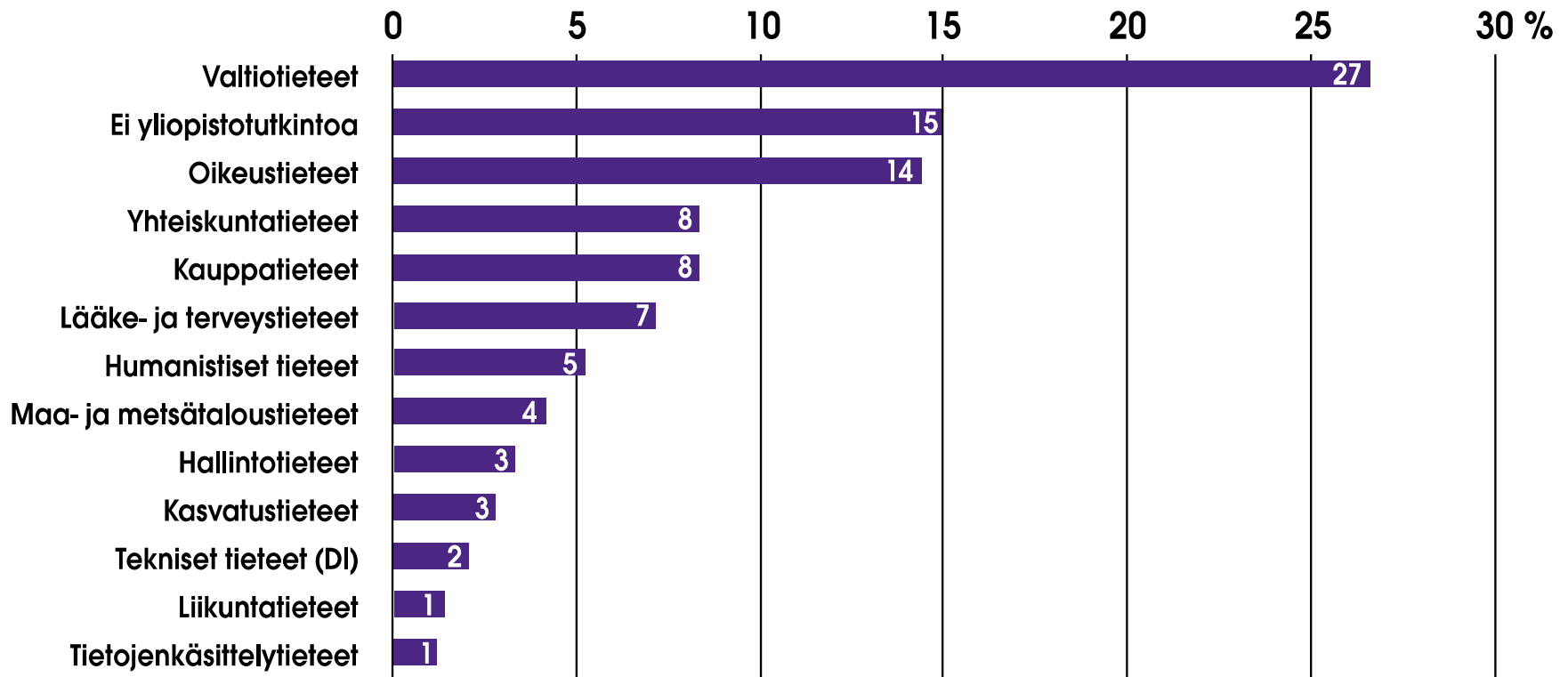
Ministereistä 86 prosentilla on akateeminen koulutus

Ministereiden koulutusaste, osuus ministerinimityksistä koulutustason mukaan vuosina 1987–2019 (%)

Valtio- ja oikeustieteilijät hyvin edustettuina ministereissä, vain harva humanistisilta tai teknisiltä aloilta

Ministerivuosien jakautuminen ministerin koulutusalan mukaan 1987–2019 (%)

Ministerien koulutustaustat kertovat politiikan ammattimaistumisesta

- Valtio- ja oikeustieteellisen koulutuksen korostuminen ministerivalinnoissa kertoo politiikan professionalisoitumisesta.
 - Ministeriksi päästään takavuosikymmeniä harvemmin matalalla koulutuksella
 - Yhteiskunnallinen koulutustausta kaikkein tavallisin
- Teknisiltä aloilta päädytään harvoin ministereiksi: Poikkeuksina esim. diplomi-insinööri **Iiro Viinanen** (kok.), diplomi-insinööri **Juha Sipilä** (kesk.) ja tekniikan tohtori (& KTT) **Tarja Cronberg** (vihr.)
- Kasvatustieteilijöitä ministereistä ovat vain **Ole Norrback** (rkp), **Jari Vilen** (kok.) ja **Jutta Urpilainen** (sd.)
- Humanisteja on ollut vain kahdeksan: **Riitta Uosukainen** (kok.), **Anni Sinnemäki** (vihr.), **Henna Virkkunen** (kok.), **Anu Vehviläinen** (kesk.), **Annika Saarikko** (kesk.), **Jussi Niinistö** (ps./sin.), **Sampo Terho** (ps./sin.) ja **Pirkko Mattila** (ps./sin.)

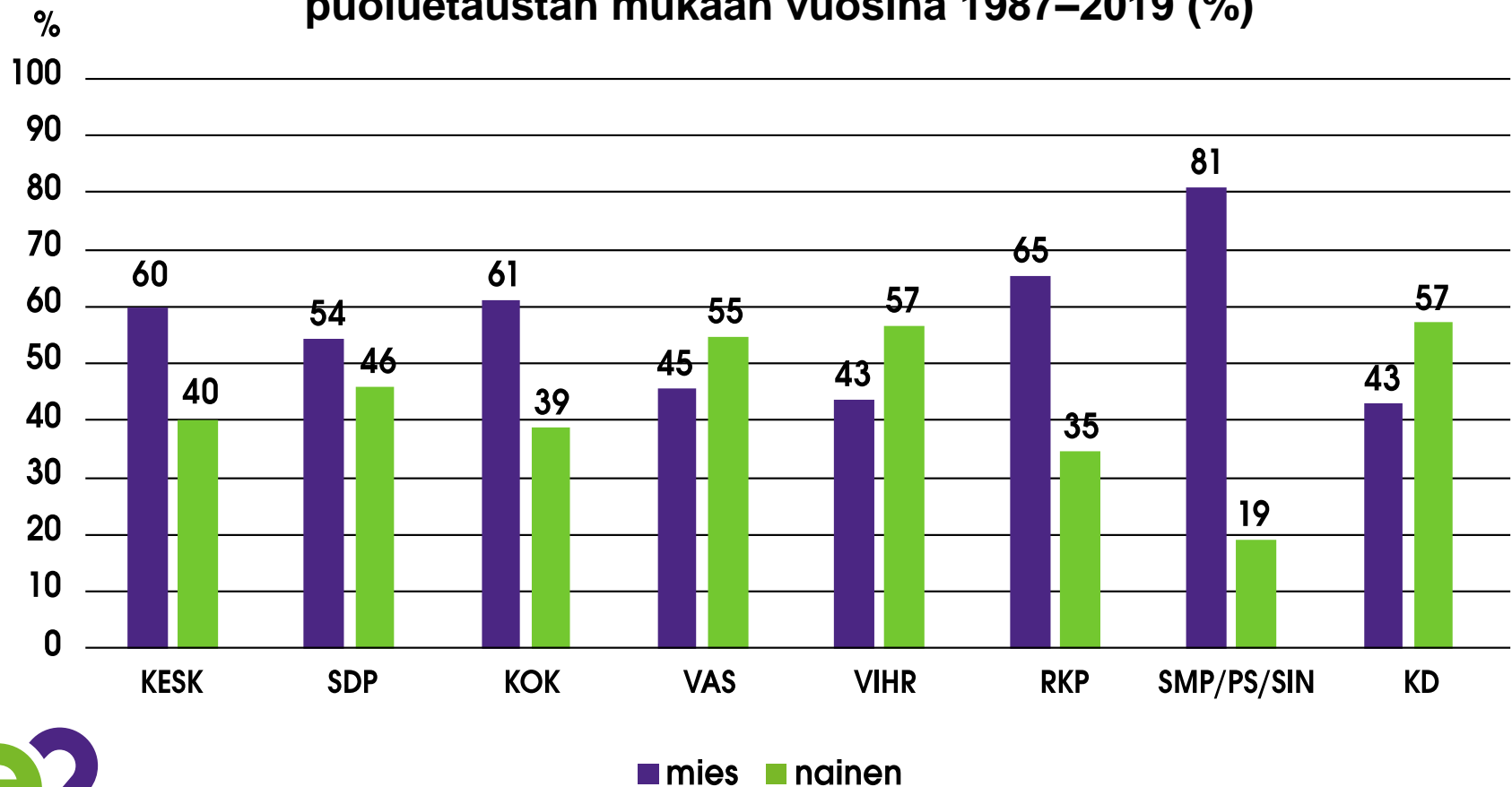

2

Ministerien taustat ja salkkujako puolueittain

Miesministerit korostuneet perussuomalaisen/sinisten ohella keskustassa, kokoomuksessa ja RKP:ssä

Ministerivuosien jakautuminen ministerin sukupuolen ja puolue-taustan mukaan vuosina 1987–2019 (%)

Naisministereitä suhteellisesti eniten vihreissä ja vasemmistoliitossa

- Naisministerivuosien osuus (kaikista ministerivuosista) vaihtelee voimakkaasti puolueittain
- Vasemmistoliitossa ja vihreissä naisministereitä suhteellisesti eniten (yli 50 prosenttia kaikista puolueen ministerivuosista)
- Keskustassa ja kokoomuksessa miesministerit painottuneet enemmän kuin SDP:ssä
→ vastaa eduskuntaryhmien sukupuolijakaumaa
- RKP:n ministerivuosista kaksi kolmasosaa miesten hallussa: RKP:n puheenjohtajat ovat olleet Anna-Maja Henrikssonina lukuun ottamatta miehiä

Keskustassa ja SDP:ssä enemmistö ministereistä yli 45-vuotiaita, kokoomuksessa yli 50-vuotiaat harvassa

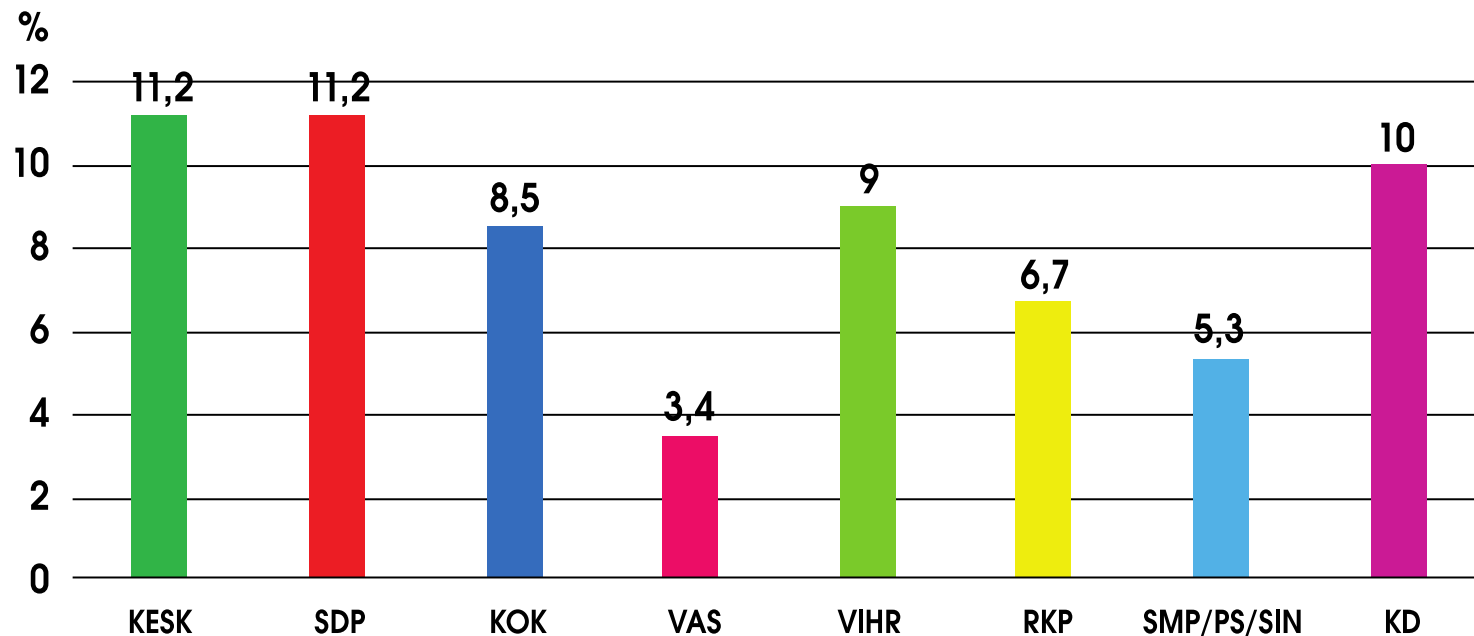
Ministerin ikä hänen ottaessaan vastaan ministerin toimen ikäryhmittäin puoluetustan mukaan (%)

	KESK	SDP	KOK	VAS	VIHR	RKP	SMP/PS/SIN	KD
alle 35-vuotiaat	9	2	10	29	11	5		
35-40	11	13	19	29	22	20	11	
41-45	19	19	23	14	11	10	44	50
46-50	19	30	30	14	22	35	22	
51-55	26	18	14		22	20	22	50
56-64	17	18	4	14	11	10		
(N)	(47)	(56)	(70)	(7)	(9)	(20)	(9)	(2)

Keskustassa ja SDP:ssä ministeriksi on noustu keskimäärin kolmen kansanedustajakauden kokemuksella

Keskimääräinen kansanedustajavuosien määrä ennen ministeriksi valintaa puolueen mukaan 1987–2019 (%)

Kokoomus on nostanut uusia kasvoja ministeriksi keskustaa ja SDP:tä aktiivisemmin

- **Keskimääräinen edustajakokemus ennen ministeriksi valintaa on noin 9 vuotta**
- **Kokoomus nostanut ministeriksi runsaasti ensimmäisen kauden kansanedustajia (aiempi kansanedustajakokemus suluissa):**
 - Esim. Olli-Pekka Heinonen (0 v.), Henna Virkkunen (1 v.) Sanni Grahn-Laasonen (3 v.), Laura Rätty (0 v.), Kai Mykkänen (1 v.) ja Antti Häkkänen (2 v.)
- **SDP:ssä ministeriksi nostettu usein konkareita:**
 - Esim. Jouko Skinnari (17 v.), Kari Rajamäki (20 v.), Jukka Gustafsson (24 v.) ja Pia Viitanen (18 v.)
- **Keskustassakin kokemus on ollut valttia:**
 - Esim. Mikko Pesälä (19 v.), Sirkka-Liisa Anttila (21 v.), Mika Lintilä (17 v.) ja Jari Leppä (18 v.)

Kolmasosa kokoomusministereistä on juristeja tai ekonomieja

Ministerien koulutustausta puolueittain vuosina 1987–2019 (%)

	KESK	SDP	KOK	VAS	VIHR	RKP	SMP/PS/SIN	KD
valtiotieteet	28	27	33	29	22	35	12	0
oikeustieteet	11	18	24	0	11	15	12	0
yhteiskuntatieteet	15	7	7	14	0	0	12	0
humanistiset tieteet	7	0	4	0	11	0	38	0
hallintotieteet	7	5	0	0	0	0	0	50
lääke- ja terveystieteet	9	7	9	14	0	0	0	50
tekniikan ala	2	0	3	0	11	0	0	0
kasvatustieteet	0	2	1	0	0	20	0	0
maa- ja metsätaloustieteet	7	0	1	0	11	0	0	0
kauppatieteet	7	4	10	0	11	15	0	0
muu tieteenala	0	5	3	0	0	0	0	0
ei yliopistotutkintoa	9	25	4	43	22	15	25	0
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100

Selite: Yhdistelmäsalkut koodattu erikseen (esim. työ- ja oikeusministeri) ja vaalikauden aikana salkkua vaihtanut ministeri koodattu vain kertaalleen

SDP:ssä akateeminen loppututkinto ei ole ollut edellytys ministeriydelle

- Valtiotieteet/yhteiskuntatieteet ovat ministerien tavallisin koulutustausta kaikissa muissa puolueissa paitsi SMP/PS/SIN.
- Tarkastelujaksolla (32 vuotta) on vain kahdeksan humanistitaustaista ministeriä
→ Sipilän hallituksessa humanistiministereillä vahva edustus: **Sampo Terho** (sin.), **Jussi Niinistö** (sin.), **Pirkko Mattila** (sin.), **Annika Saarikko** (kesk.), **Anu Vehviläinen** (kesk.)
- SDP:n ministerivalinnoissa koulutusala ei ole korostunut keskustan ja kokoomuksen tapaan: ministeriksi on ponnistettu usein myös ilman akateemista loppututkintoa (25 % SDP:n ministreistä)
 - **Lauri Ihalainen** on viimeisin SDP:n ministeri ammattikoulupohjalta
 - Ilman akateemista loppututkintoa ovat myös mm. **Eero Heinäluoma**, **Tarja Filatov**, **Maria Guzenina**, **Jouni Backman**, **Sirpa Paatero** ja **Liisa Jaakonsaari**

Demariministereistä lähes puolet Uudeltamaalta (Uudenmaan ja Helsingin vaalipiirit)

Ministereiden lukumäärä vaalikausittain ministerin kotimaakunnan ja puolueen mukaan 1987–2019

	KESK	SDP	KOK	VAS	VIHR	RKP	SMP/PS/SIN	KD	Kaikki
Uusimaa	7	20	17	4	6	5	3		62
Varsinais-Suomi	5	1	10		1	7	1		25
Kanta-Häme	2	4	5					1	12
Pohjois-Pohjanmaa	3	1	2	1			1		8
Keski-Suomi	3	2	3					1	9
Etelä-Savo	1	3	4						8
Pirkanmaa		3	4		1				8
Satakunta	2	1	5						8
Kymenlaakso	1	2	4				1		8
Päijät-Häme	2	1	3						6
Pohjanmaa						5			5
Lappi	4	1	1				1		7
Etelä-Pohjanmaa	2		3				1		6
Etelä-Karjala	2	3	1						6
Pohjois-Savo	3	1	1						5
Pohjois-Karjala	2	1			1				4
Kainuu	2			2					4
Keski-Pohjanmaa	2	1							3
Yhteensä	43	45	63	7	9	17	8	2	194

(Laskelmassa huomioitu vain yksi ministeriys per maakunta, vaikka ministeri olisikin vaihtanut salkkua vaalikauden aikana. Kotimaakunta on määritelty sen mukaan, mistä maakunnasta ministeri on ollut vaaleissa ehdolla.)

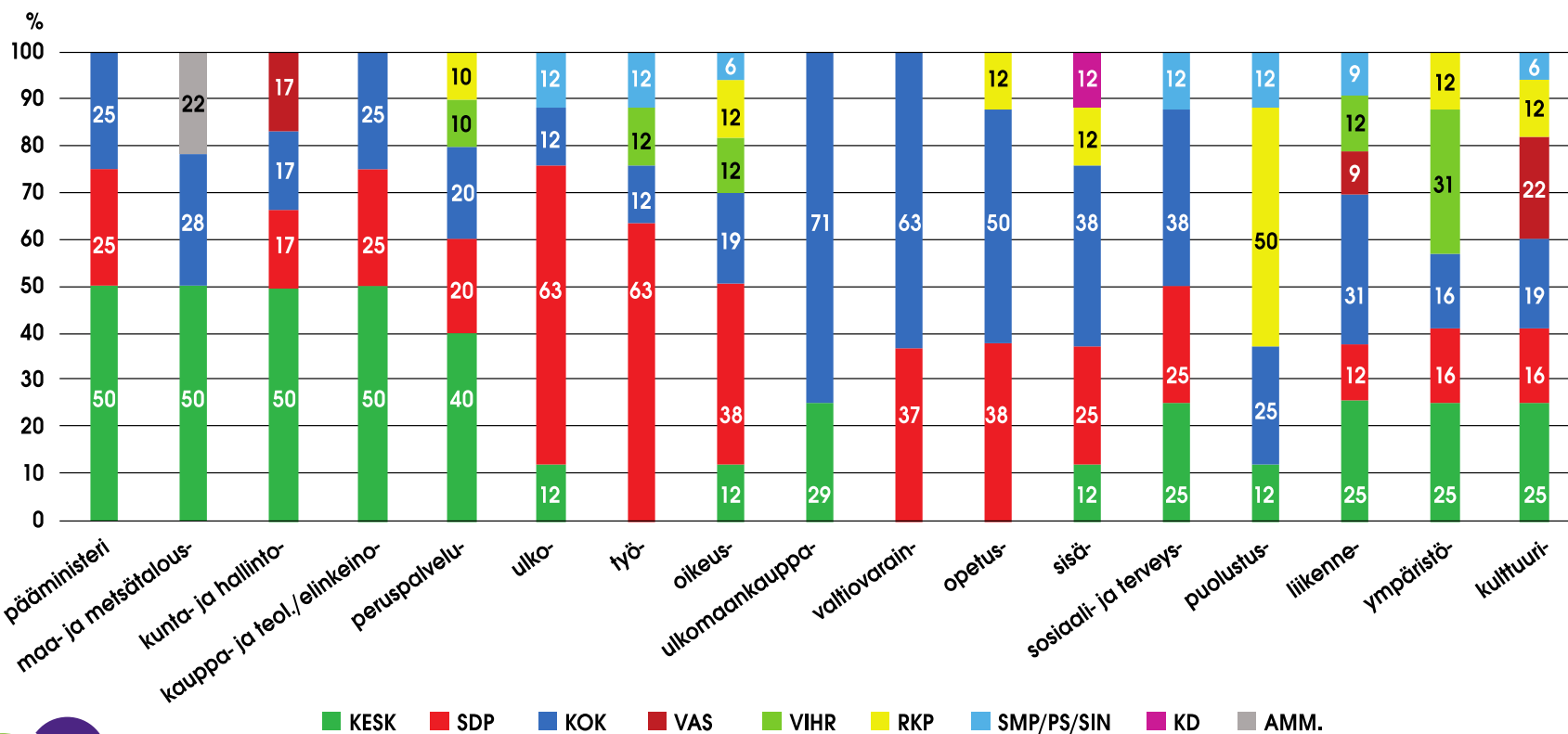
Keskustan ministerisalkut jakautuneet tasaisimmin eri puolille maata

- Keskustalla on ollut viimeisen 32 vuoden aikana ministeri jokaisesta maakunnasta Pirkanmaata ja (ruotsinkielistä) Pohjanmaata lukuun ottamatta.
- SDP:n ministereistä peräti 44 prosenttia on ollut Uudeltamaalta (Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirit). Vaikka kokoomuksella on ollut Helsingin ja Uudenmaan vaalipiireistä SDP:tä enemmän kansanedustajia, puolueen uusmaalaisten ministerien osuus on vain 27 prosenttia
- Varsinais-Suomen asema vahvana kokoomus-alueena näkyy: joka kuudes puolueen ministereistä on tullut Varsinais-Suomesta
- Vihreiden ministereistä kaksi kolmasosaa on tullut Uudeltamaalta (Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirit)

Kulttuuri-, liikenne- ja ympäristöministerin salkut ovat jakautuneet tasaisesti puolueiden välille

Salkkujako puolueittain vuosina 1987–2019 (%)

Salkuilla on poliittista väriä

- Kokoomuksen hallussa ovat olleet erityisesti valtiovarainministerin, ulkomaankauppaministerin ja opetusministerin salkut
- Kokoomus on myös ainoa puolue, joka on pitänyt hallussaan kaikkia nykyisiä ministerisalkkuja viimeisen 32 vuoden aikana, esim. SDP:llä ei ole ollut puolustusministerin salkkua ja keskustalla ei työ- tai opetusministerin
- Keskustan hallussa ovat olleet erityisesti maa- ja metsätalousministerin, kunta- ja hallintoministerin sekä kauppaa- ja teollisuusministerin salkut
- Ulko- ja työministerin salkut ovat olleet erityisen usein SDP:llä

3

Ministerisalkkujen alueellinen jakautuminen

Uusimaa (Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirit) salkkujen määrässä ylivoimainen ykkönen, Varsinais- Suomesta toiseksi eniten ministereitä

Ministereiden lukumäärä vaalikausittain ministerin kotimaakunnan mukaan 1987–2019

Maakunta	2015–19	2011–15	2007–11	2003–07	1999–2003	1995–99	1991–95	1987–91	Yhteensä 1987–2019
Uusimaa	7	12	8	8	7	11	2	8	63
Varsinais-Suomi	3	3	3	3	4	2	3	4	25
Kanta-Häme	1	3	1	2	3		2		12
Keski-Suomi		2	2	2			2	1	9
Etelä-Savo	3				1	1	1	2	8
Pohjois-Pohjanmaa	2		2		2	1	1		8
Pirkanmaa		2			2	2	1	1	8
Satakunta		1	1	1	1	1	2	1	8
Kymenlaakso	1	2	1		1	1	1	1	8
Lappi	1		1	1	2		2		7
Päijät-Häme	1		1			2	1	1	6
Etelä-Karjala	1		1	1	1	1	1		6
Etelä-Pohjanmaa	1	1	1				1	1	5
Pohjanmaa		1		1		1	1	1	5
Pohjois-Savo			1	2			2		5
Pohjois-Karjala	1		2					1	4
Kainuu		1	1	1		1			4
Keski-Pohjanmaa	1	1					1		3
Yhteensä	23	29	26	22	24	24	24	22	194

Selite: Laskelmassa huomioitu yksi ministeriys per maakunta, jos ministeri on vaihtanut salkkua vaalikauden aikana. Kotimaakunta on määritelty sen mukaan, mistä maakunnasta ministeri on ollut vaaleissa ehdolla.

Kaksi väkirikasta vaalipiiriä selittää Uudenmaan maakunnan ylivoimaa ministerisalkkujen määrässä

- Helsingin ja Uudenmaan vaalipiireistä valitaan eduskuntaan lähes kolmannes kansanedustajista
- Tämä selittää uusmaalaisten ministerien suurta lukumäärää
- Uusimaa ja Varsinais-Suomi ovat ainoat maakunnat, joista on ollut ministeri jokaisessa hallituksessa viimeisen 30 vuoden aikana
- Uudenmaan osuus ministereistä on ollut suurimmillaan vaalikausina 1995–1999 (46%) ja 2011–2015 (41%)

Satakunnasta ja Kymenlaaksosta ministeri lähes jokaisessa hallituksessa

- Satakunnasta ja Kymenlaaksosta on ollut ministeri jokaisessa hallituksessa vuodesta 1987 yhtä kautta lukuun ottamatta
- Pirkanmaalaisia ministereitä on ollut vain yhdessä hallituksessa viimeisen neljän kauden aikana; naapurimaakunnasta Kanta-Hämeestä on ollut kolmanneksi eniten ministereitä (12 ministeriä)
- Etelä-Savolla poikkeuksellisen hyvä edustus edeltävällä vaalikaudella (2015–2019)
 - Ministerit **Antti Häkkänen** (kok.), **Jari Leppä** (kesk.), **Lenita Toivakka** (kok.)

Kanta-Häme ja Etelä-Savo ovat asukaslukuunsa nähden suurimpia voittajia salkkuja jaettaessa

Ministerien määrä suhteessa maakuntien asukaslukuun-rankingiin

Maakunta	Asukasluku-ranking	Ministerimäärä-ranking	Asukasluku-ranking – ministerimäärä-ranking (erotus)
Kanta-Häme	14	3	11
Etelä-Savo	15	5	10
Kymenlaakso	11	5	6
Etelä-Karjala	16	11	5
Satakunta	7	5	2
Kainuu	17	16	1
Varsinais-Suomi	3	2	1
Keski-Suomi	5	4	1
Keski-Pohjanmaa	18	18	0
Uusimaa	1	1	0
Lappi	10	10	0
Pohjois-Pohjanmaa	4	5	-1
Pohjanmaa	12	14	-2
Päijät-Häme	8	11	-3
Pohjois-Karjala	13	16	-3
Pirkanmaa	2	5	-3
Etelä-Pohjanmaa	9	13	-4
Pohjois-Savo	6	14	-8

Selite: Taulukossa on annettu maakunnille järjestysluku sekä ministerimäärän että asukasluvun mukaan. Kolmannessa sarakkeessa on näiden järjestyslukujen erotus. Maakunnat on järjestetty taulukkoon siten, että ylimpänä ovat ne maakunnat, joista on ollut eniten ministereitä suhteessa asukaslukuun. Asukasluku-ranking perustuu maakuntien asukasluvun keskiarvoon vuosilta 1987-2017.

Pirkanmaa on ollut ”ministeripelin” suurin häviäjä

Millä maakunnalla on ollut vähiten ministereitä suhteessa asukaslukuunsa?

(indeksinä väkiluvun keskiarvo vuosilta 1987–2017/ministereiden keskimääräinen lukumäärä vaalikautta kohde 1987–2019)

1. Pirkanmaa, 2. Pohjois-Savo, 3. Pohjois-Pohjanmaa, 4. Pohjois-Karjala, 5. Etelä-Pohjanmaa

Millä maakunnalla on ollut eniten ministereitä suhteessa asukaslukuunsa?

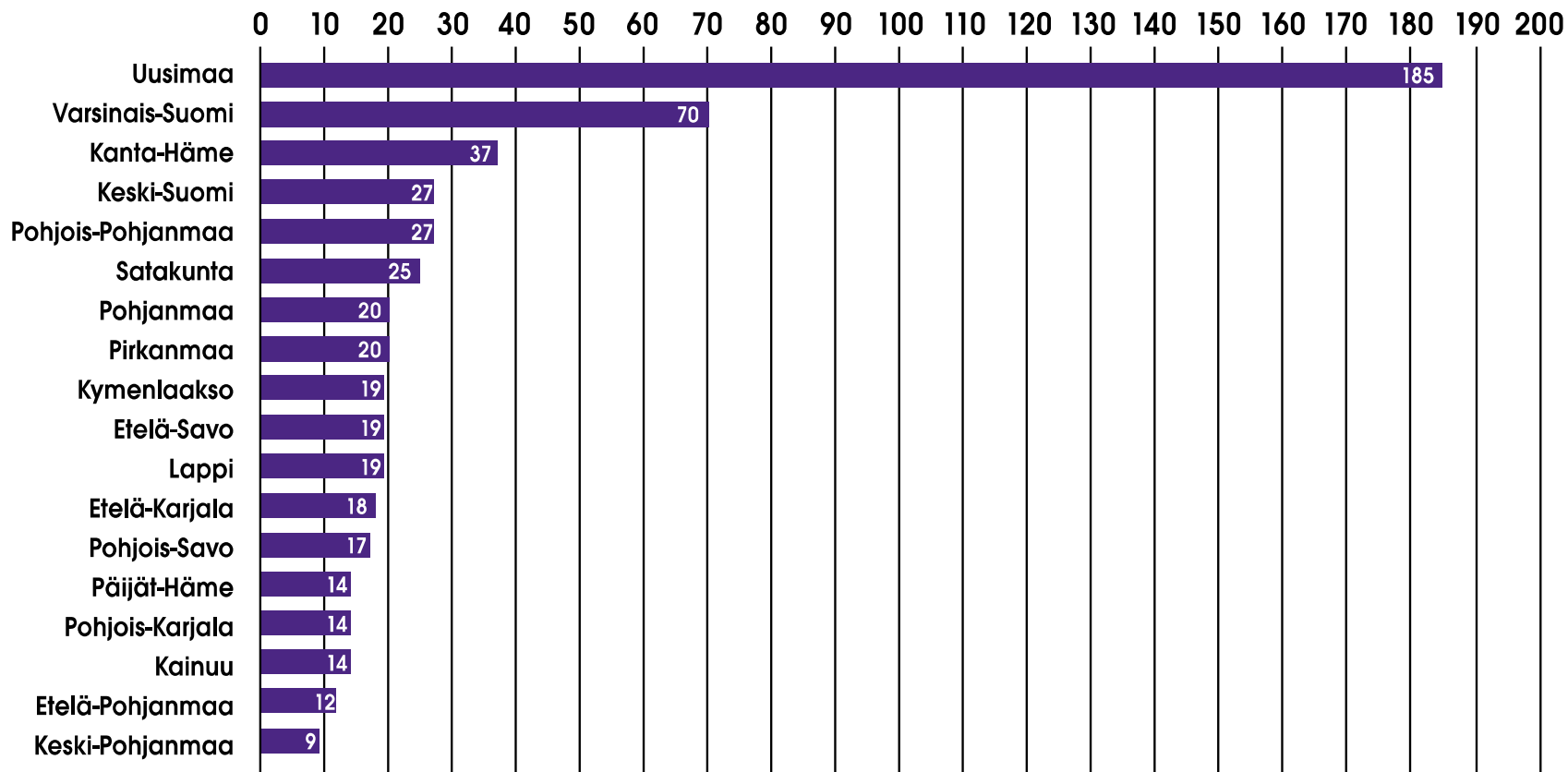
(indeksinä väkiluvun keskiarvo vuosilta 1987–2017/ministereiden lukumäärä 1987–2019)

1. Kanta-Häme, 2. Varsinais-Suomi, 3. Etelä-Savo, 4. Kainuu, 5. Etelä-Karjala

Etelä-Pohjanmaa häntäpäässä ministerivuosien määrässä

Ministerivuosien määrä ministerin kotimaakunnan mukaan vuosina 1987–2019

Selite: Kaikki ministerit eivät istu tehtävässään koko nelivuotiskautta, joten ministerivuosien määrän tarkastelu antaa tarkemman kuvan maakuntien välisistä eroista (Uudenmaan maakunta pitää sisällään Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirit).

Pirkanmaalla vähiten myös ministerivuosia suhteessa asukaslukuun

Millä maakunnalla on ollut vähiten ministerivuosia suhteessa asukaslukuun?

- 1. Pirkanmaa, 2. Etelä-Pohjanmaa, 3. Pohjois-Savo,**
- 4. Päijät-Häme, 5. Pohjois-Pohjanmaa**

Millä maakunnalla on ollut eniten ministerivuosia suhteessa asukaslukuun

- 1. Kanta-Häme, 2. Kainuu, 3. Varsinais-Suomi, 4. Etelä-Karjala,**
- 5. Keski-Pohjanmaa**

Salkkujaon häviäjiä ja voittajia eri puolilla maata

- Eri puolilla maata on sekä hyvin että huonosti salkkujaossa menestyneitä maakuntia asukaslukuun suhteutettuna
- Eniten ministereitä saaneet Uusimaa ja Varsinais-Suomi ovat menestyneet jopa paremmin kuin niiden väestöpohja antaisi odottaa
- Pirkanmaa on menestynyt salkkujaossa huonosti
 - Se on asukasluvultaan Suomen toiseksi suurin maakunta, mutta sieltä on ollut yhtä monta ministeriä kuin lähes kolme kertaa pienemmästä Etelä-Savosta
 - Varsinais-Suomessa on hieman vähemmän asukkaita kuin Pirkanmaalla, mutta sieltä on ollut kolminkertainen määrä ministereitä

Salkkujen jakautumiseen maakunnittain vaikuttavat monet tekijät

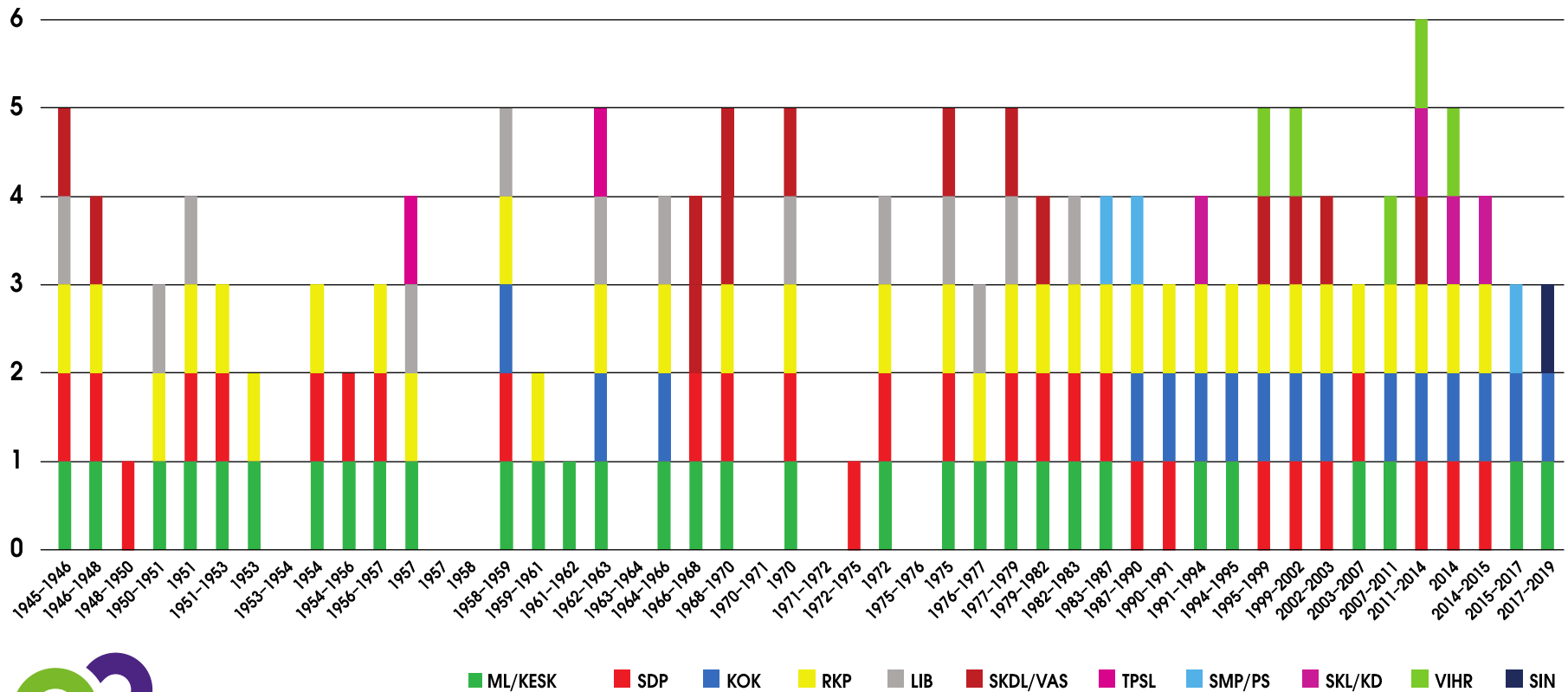
- **Hallitukseen nousevien puolueiden kärkipoliitikkojen kotimaakunnat**
→ esimerkiksi puoluejohtajat lähes poikkeuksetta ministereitä
- **Hallitukseen nousevien puolueiden kannatuksen ydinalueet**
→ maakunnat, joilla on kansanedustajia kaikista puolueista, menestyvät salkkujaossa keskimääräistä paremmin. Esimerkiksi Varsinais-Suomesta on ollut ministeri kaikista muista puolueista paitsi vasemmistoliitosta ja kristillisdemokraateista

4

Hallituspohjat

Hallituskoonpanojen puoluekirjo on ollut laaja

Hallituskoonpanot puolueittain vuosina 1945–2019
(Palkki puuttuu = vallassa ollut virkamieshallitus)

Tutkimus

Keskustavasemmistolaiset hallitukset ovat olleet kaikkein yleisimpiä

- Keskustavasemmistolaiset hallitukset ovat olleet koko 102-vuotisen hallitushistorian aikana vallassa 36 vuotta, joista punamultahallitusten (ML/KESK+SDP) osuus on 21 vuotta ja kansanrintamahallitusten (ML/KESK+SDP+SKDL) osuus on 15 vuotta
- Keskustaoikeistolaiset hallitukset ovat olleet vallassa 29 vuotta (ML/KESK, KOK, RKP, LIB, PS, SIN)
- Sinipunapohjaiset hallitukset (KOK+SDP) ovat olleet vallassa 16 vuotta → Sinipunapohjaisten hallitusten yhdistävänä tekijänä vaalimaantiede: SDP ja KOK ovat kaupunkikannatuspohjaisia puolueita
- Yhden puolueen hallitukset ovat olleet vallassa yhteensä viisi vuotta, poikkeustilahallitukset (vähintään 3 suurta) viisi vuotta, sinivihreät hallitukset neljä vuotta ja virkamieshallitukset kolme vuotta
- Punavihreäpohja on mahdollisena uutena hallituspohjana ideologisesti suhteellisen yhtenäinen, mutta puolueiden kannatus ollut toistaiseksi riittämätön enemmistöhallituksen muodostamiseksi

Kaikki keskeiset ristiriitailottuvuudet on ylitetty vuoden 1987 jälkeen

- Vasemmisto–oikeisto-jakoa ei ylitetty kertaakaan vuosina 1917–1983 hallitusta muodostettaessa,
- Vuoden 1987 jälkeen kaikki keskeiset ristiriitailottuvuudet on ylitetty hallitusta muodostettaessa ja kaikki puolueet ovat olleet ”hallituskelpoisia”

1. Vasemmisto–oikeisto/sosioekonominen:

KOK ja SDP sekä KOK ja VAS samassa hallituksessa (1987–1991, 1995–2003, 2011–2015)

2. Arvoliberaali-arvokonservatiivi:

VIHR ja KD samassa hallituksessa (2011–2014)

3. EU-myönteinen – EU-kielteinen:

KOK ja PS/SIN samassa hallituksessa (2015–2019)

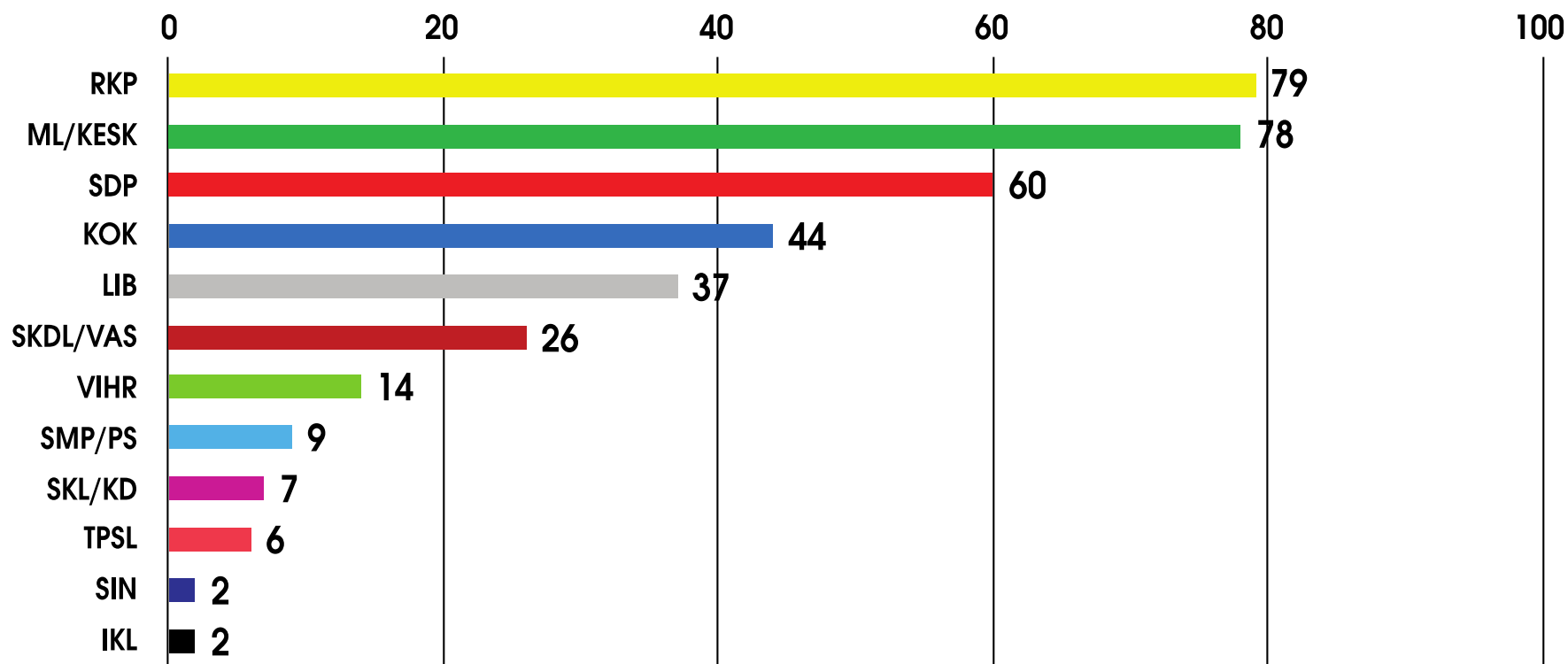

Poliittinen kulttuuri muutoksessa?

- Valmius kompromisseihin mahdollistanut toimintakykyisten enemmistöhallitusten muodostamisen vaalituloksesta riippumatta (vrt. Ruotsi)
- Puoluekentän sirpaloituminen on syventynyt 2010-luvulla:
 - vuoden 2019 vaaleissa suurin puolue alle 18 %
 - perussuomalaisten hallituskelpoisuus?
 - löytyykö kompromissihalukkuutta myös jatkossa?

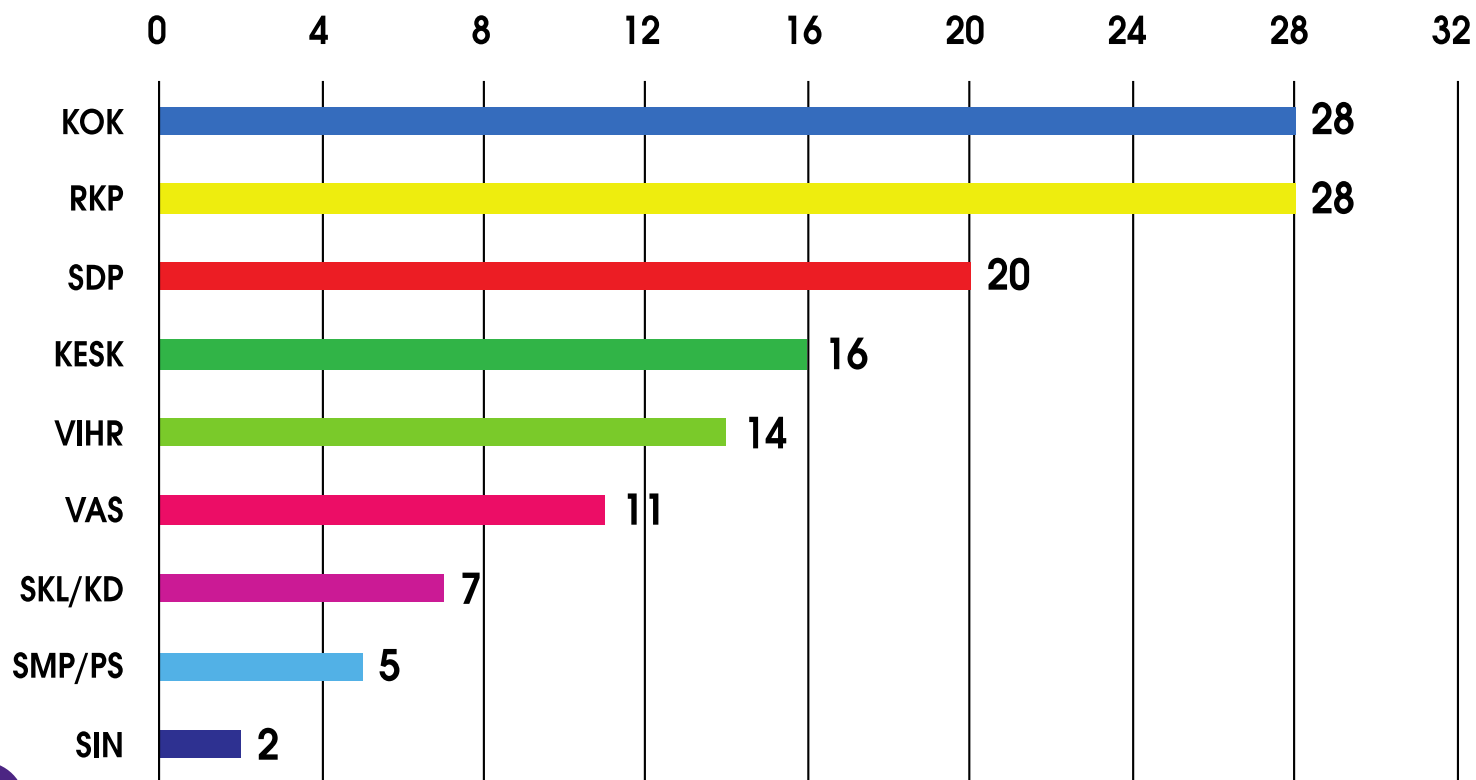
Keskusta ja RKP ovat olleet itsenäisen Suomen yleisimmät hallituspuolueet

Hallitusvuodet puolueittain 1917–2019

Kokoomus ja RKP ovat olleet vain neljä vuotta oppositiossa vuosina 1987–2019

Hallitusvuodet puolueittain 1987–2019

Kokoomuksesta on tullut hallitusneuvotteluiden avainpelaaja

- Itsenäisen Suomen poliittisessa historiassa eniten hallitusvuosia on RKP:llä, toiseksi eniten keskustalla
- Vuosien 1917–1987 välillä oli vain viisi poliittista hallitusta, joissa Maalaisliitto/Keskusta ei ollut mukana (yhteensä 4,5 vuotta)
- Kokoomus oli vuosina 1945–1987 mukana vain kolmessa hallituksessa yhteensä neljän vuoden ajan
- Vuodesta 1987 lähtien kokoomus on hallituksessa seitsemän vaalikautta (28 vuotta) ja oppositiossa vain yhden vaalikauden
- Vuoden 1987 vaalien jälkeen keskusta on päässyt hallitukseen ainoastaan suurimman puolueen asemassa
- Keskustaoikeistolaiset puolueet ovat dominoineet hallituksessa vuoden 1987 jälkeen hallitusvuosilla mitattuna: KOK, KESK, RKP, KD & SMP/PS/SIN 86 hallitusvuotta, SDP, VAS & VIHR 45 vuotta

2000-luvulla kaksi suurinta puoluetta on noussut poikkeuksetta hallitukseen

Suurimpien puolueiden hallitusasema, sijoitus vaaleissa sekä kannatusmuutos edellisiin eduskuntavaaleihin verrattuna (%)

1991				1995				1999			
Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon	
KESK	+7,2	SDP	-2,0	SDP	+6,2	KESK	-5,0	SDP	-5,4	KESK	+2,6
KOK	-3,8			KOK	-1,4			KOK	+3,1		

2003				2007				2011			
Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon	
KESK	+2,3	KOK	-2,4	KESK	-1,6	SDP	-3,1	KOK	-1,9	PS*	+15,0
SDP	+1,6			KOK	+3,7			SDP	-2,3	KESK	-7,4

2015			
Hallitukseen		Oppositioon	
KESK	+5,3	SDP	-2,6
KOK	-2,2		
PS*	-1,4		

- Suurin puolue
- Toiseksi suurin puolue

(*PS mukana tarkastelussa vuoden 2011 eduskuntavaaleista lähtien)

Suurimpien puolueiden pääsy hallitukseen on yhteydessä vaalimenestykseen

- Suurimmissa puolueissa (KESK, SDP, KOK) kannatuksenvaihtelu on ollut yhteydessä hallitukseen pääsyyn vuosina 1987–2015 (korrelaatio 0,43)
- Vuosina 1945–1987 vastaavaa yhteyttä ei ollut: suurimpien puolueiden vaalimenestys ei merkinnyt automaattisesti hallitukseen pääsyä
→ Kokoomus hallituspaitsiossa
- Vuodesta 2003 lähtien kaksi suurinta puoluetta ovat olleet aina vaalien jälkeisessä hallituskokoonpanossa, vaikka niiden kannatus olisikin laskenut
→ Äänestäjät ovat voineet luottaa siihen, että vaalituloksella on vaikutusta, kun suurimmat puolueet ovat päässeet hallitukseen
→ Mikä on tilanne vuoden 2019 vaalien jälkeen? Putoavatko perussuomalaiset oppositioon?

Pienten ja keskisuurten puolueiden hallitukseen nousu ei ratkea niiden vaalimenestyksen mukaan

Pienten ja keskisuurten puolueiden hallitusasema sekä kannatusmuutos edellisiin eduskuntavaaleihin verrattuna (%)

1991				1995				1999			
Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon	
RKP	+ 0,2	VAS	- 0,7	VAS	+ 1,1	SMP	- 3,6	VAS	- 0,3	SMP	- 0,3
KD	+ 0,5	VIHR	+ 2,8	VIHR	- 0,3	KD	- 0,1	VIHR	+ 0,8	KD	+ 1,2
		SMP	- 1,4	RKP	- 0,4			RKP	0		

2003				2007				2011			
Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon		Hallitukseen		Oppositioon	
RKP	- 0,5	VAS	- 1,0	VIHR	+ 0,5	VAS	- 1,1	VAS	- 0,7		
		VIHR	+ 0,7	RKP	0	KD	- 0,4	VIHR	- 1,2		
		KD	+ 1,1			PS	+ 2,5	RKP	- 0,3		
		PS	+ 0,6					KD	- 0,9		

2015			
Hallitukseen		Oppositioon	
		VIHR	+ 1,2
		VAS	- 1,0
		RKP	+ 0,6
		KD	- 0,5

Pienempien puolueiden kohdalla hallituskelpoisuus ratkeaa ohjelmallisista ja valtapoliittisista perusteista

- RKP on noussut hallitukseen vuosien 1991–2011 vaaleissa vaalituloksesta riippumatta, vuonna 2015 se joutui oppositioon vaalivoitosta huolimatta
- Vuoden 2011 ”jytty-vaalien” jälkeen kaikki pienet oppositiopuolueet nousivat hallitukseen, vaikka niiden kannatus heikkeni
- Vuoden 2015 vaalien jälkeen kaikki pienet puolueet joutuivat oppositioon, vaikka vihreät ja RKP vahvistivat kannatustaan

5

Lisätietoja aineistosta ja koodauksesta

Lisätietoja aineistosta ja koodauksesta

- Aineisto on kerätty eduskunnan ja valtioneuvoston internetsivuilta
- Ministerin *maakunta* on koodattu sen mukaan, missä ministeri oli ehdokkaana eduskuntavaaleissa:
Esim. Vaalikaudeksi 2007–2011 kansanedustajaksi valittu **Jyrki Katainen** on koodattu Pohjois-Savon ministeriksi, koska hänet valittiin eduskuntaan Pohjois-Savon vaalipiiristä. Vaalikaudella 2011–2015 hänet on koodattu Uudenmaan ministeriksi, koska hänet valittiin 2011 eduskuntaan Uudeltamaalta.
- *Koulutusala* määräytyy ministerin ylimmän tutkinnon mukaan:
Esim. ekonomiksi 1970-luvulla kouluttautunut **Erkki Tuomioja** on koodattu valtiotieteilijäksi, koska hänen ylin tutkintonsa on valtiotieteiden tohtori

Lisätietoja aineistosta ja koodauksesta

- *Hallitukset* on koodattu vaalikausittain:
Esim. vaalikausi 2011–2015 on koodattu ”Katainen/Stubb 2011–2015”)
- *Edustajavuodet ennen ministeriksi valintaa* on pyöristetty täysiin vuosiin:
Esim. yhden kauden (4 vuotta) eduskunnassa ennen ministerivalintaansa istunut kansanedustaja saa arvon 4 vuotta, vaikka ministerivalinta olisi tarkkaan ottaen tapahtunut kansanedustajan virkaiän ollessa 4 vuotta ja kaksi kuukautta
- *Ministerikauden kesto* on koodattu samalla tavalla kuin edustajavuodet ennen ministeriksi valintaa. Poikkeuksen muodostavat alle yhden vuoden tehtäviään hoitaneet ministerit:
esimerkiksi pääministerin paikalta vain noin kaksi kuukautta valintansa jälkeen eronnut **Anneli Jätteenmäki** saa pyöristetyn arvon 0,2

Lisätietoja aineistosta ja koodauksesta

- Yhdistelmäsalkut on koodattu niin sanotun pääsalkun mukaan eli koodauksessa ei ole ollut mukana kaikkia mahdollisia yhdistelmäsalkkuvariaatioita:
 - Esim. vaalikaudella 2015–2019 opetus- ja kulttuuriministerinä toiminut **Sanni Grahn-Laasonen** on koodattu opetusministeriksi
 - Kataisen hallituksen kulttuuri- ja urheiluministeri **Paavo Arhinmäki** on koodattu kulttuuriministeriksi
- Osa ministerisalkuista ei ole tämän paketin tarkasteluissa mukana, vaikka ne ovat datassa koodattuna. Kyse on ministeripesteistä, joita ei enää ole, kuten toinen valtiovarainministeri tai kehitys yhteistyöministeri
- Tarkastelussa SMP, perussuomalaiset ja siniset on niputettu tarkoituksenmukaisuussyistä yhteen siitä huolimatta, että perussuomalaisten eduskuntaryhmä hajosi 2017 ja puolueesta lähteneet kansanedustajat perustivat uuden ***Sininen tulevaisuus*** -puolueen

Tutkimus

Lisätietoa:

ville.pitkanen@e2.fi, 040 7770 869

jussi.westinen@e2.fi, 040 8335 799